

כניסת שבת: 19:19
יציאת השבת: 20:29
לדעת ר"ת: 21:01

אורי וישעי

לע"נ מרת מרגושה בת גולא לבית כהן ז"ל

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים זי"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א
עורך: אלון ארביב ס"ט הערות ניתן לשגר לת"ד 613 נתניה-050-4136465 או בדוא"ל: alon@shtaygen.co.il

עמרת פז

בפרשתנו מופיעה פרשת מעשה המנורה ואופן הדלקתה. ויש לשאול, מה באה התורה לחדש כאן בפרשת בהעלותך שלא לימדה בפרשת תצוה ובפרשת אמור?

כמו כן יש להבין מה פירוש: "אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאָדְרוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת" (במדבר ת, א). הרי "פְּנֵי הַמְּנוֹרָה" - זהו הנר האמצעי, והיה לו לומר: "אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאָדְרוּ שְׁשֶׁת הַנְּרוֹת"? הספורנו כותב שאין מדובר כאן על אור פיזי, כי אם להשפעה והדרכה בדרך התורה, במובן הרוחני.

המנורה היא הסמל של עם ישראל, ובעם ישראל ישנם סוגים שונים של אנשים. ישנם העוסקים בחיי עולם - שהיא התורה, וישנם העוסקים בחיי שעה - בעמל מלאכה.

הנרות הם סמל לכלל ישראל. הנרות הימניים מסמלים את העוסקים בחיי עולם, והנרות השמאליים מסמלים את העוסקים בחיי שעה. גם אלה וגם אלה, כאשר הם מתכוונים לקנה האמצעי - שהוא הסמל לעבודת ה' והפקת רצונו - "יֵאָדְרוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת". כל הנרות יאירו וישפיעו אור עליון על ישראל, מתוך תחושה של שותפות ואחדות בין כל חלקי העם. כאשר כולם עובדים למטרה אחת משותפת, שהיא להפיק את רצון ה' בבריאה, אזי כל אחד משלים בעבודתו את חבירו, וכך מפקים את אור ה' בעולם. וזהו שנאמר במונת תורה: "וַיַּעֲנֵנוּ כָּל הָעָם יַחְדָּו וַיֵּאָמְרוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' וַעֲשֵׂה" (שמות יט, ח) - כלומר בין כולנו נשלים את רצון ה'.

נאמר בנביא זכריה: "וַהֲיֵה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה" (ד, ב). ואמרו במדרש (במ"ר יג, ח): "של זהב היא כולה, לקיים מה שנאמר: 'כְּלָה יִכָּהַרְבְּתִי וּמוֹם אֵין בָּהּ' (שה"ש ד, ז)". הנביא ממשיך את כנסת ישראל למנורת זהב כולה - כי כאשר עם ישראל מאוחד ורואה את השותפות בין כל חלקי העם - הרי שיש כאן שלימות אחת, בחינת "וּמוֹם אֵין בָּהּ".

מעתה מובן שבפרשתנו לא על עשית המנורה מדובר כאן, ואף לא על אופן הדלקת הנרות מבחינה טכנית, אלא שיש כאן חידוש במהות מצות הדלקת המנורה על נרותיה, שהיא מלמדת על כלל ישראל ותפקידו בבריאה. דבר זה מפורש בדברי הגמ' (חולין צב.): "אמר רבי שמעון בן לקיש: אומה זו כגפן נמשלה. זמורות שבה - אלו בעלי בתים. אשכולות שבה - אלו תלמידי חכמים. עלין שבה - אלו עמי הארץ. קנוקות שבה - אלו ריקנים שבישראל".

עם ישראל נמשל לאותה גפן שיש בה סוגים שונים של אנשים, חלקם תלמידי חכמים וחלקם עמי ארצות. אף אפשרות הקיום של הת"ח זה ע"י אותם עמי הארצות שנמשלו לעלים, והשותפות והאחדות ביניהם הם כלל ישראל שנמשלה לגפן, שנאמר: "גִּפְן מִמְצָרִים תִּסְיַע" (תהלים פ, ט).

שלך גדול משלהם

למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו שלא היה עמם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך "שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות" (רש"י). ואמר הרמב"ן, שבא לרמז לו שייצאו ממנו החשמונאים ויתקנו את מצוות הדלקת נרות חנוכה, וזהו "שלך גדולה משלהם".

רש"י אומר שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות. שואלים שהיה צריך לומר שאתה מטיב ומדליק, שהלא הטבת הנרות לפני ההדלקה. ועוד שאלה במה הרגיע אותנו הקב"ה שמאז לא חלשה דעתו. אלא שיש מצוות נדירות כמו פטר חמור וכדומה, שכשעושים אותם הוא בהתרגשות רבה, בגלל שזה לא תדיר, אבל מצוה קבועה אין בה התרגשות כל כך, וזה מה שה' אמר לו שלך גדול משלהם, שאתה מדליק את המנורה בקביעות ובכל זאת זה בהתרגשות רבה, לכן כתוב מדליק ומטיב שזה מראה על המשכיות מדליק ומטיב מדליק ומטיב ללא הפסקה (קול יהודה).

קול יעקב

וכי תבאו מלחמה בארצכם וכו' והרעתם בחצצרות וכו' ונושעתם מאיביכם. וקשה הרי היה צריך לכתוב כי תבוא או כי יבוא מה הלשון כי תבואו, שמשמעו כאילו אתם מביאים את הגוים. ומסביר הבן איש חי עפ"י משל, בתוך יער הביאו אנשים גרזנים לחטוב עצים, והתחילו העצים לפחד, עד שאמרו אנחנו לא ניתן עצים עבור ידות הגרזנים, ולא יוכלו לעשות לנו שום רע, וזה הכוונה שבזמן שהקול קול יעקב אין הידיים ידי עשוי, כי תבואו מלחמה אם אנחנו אשמים שיש מלחמה, העצה לתקוע בחצצרות רמז על הקול קול יעקב, אם כן הגויים לא יוכלו להזיק.

נון הפוכה

"ויהי בנסוע הארון", "ובנחה יאמר", הם שני פסוקים, חז"ל אומרים שיש בהם 85 אותיות, והם חומש בפני עצמו. ויש בהם סימני נונין הפוכים, כדי להפסיק בין פורענות לפורענות, הפורענות הראשונה "ויסעו מהר ה'", כתינוק הבורח מבית-הספר, הפורענות השניה, המתאוננים. ולמה הנון הפוכה, אומר הבעל-הטורים, שחז"ל אומרים שאין כאן מקומן, אלא חמשים פרשיות קודם (כמנין נון) בפרק ב' פסוק י"ז לפני הפסוק "ונסע אוהל מועד", ואומרים חז"ל שלעתיד לבא יחזרו הפסוקים לאחור חמשים פרשיות (שבת קט"ז).

ה"כלי יקר" אומר, שבחז"ל נקרא "דג" בלשון "נון", הדג רץ אל המים, והם ברחו מהמים אין "מים" אלא תורה, ולכן הנון הפוכה - הפוך מהדג.

תחשוב טוב

ויהי העם כמתאוננים רע באזני ה'. האיש אשר יש לו טענות ולא שמח בחלקו, הוא רע בעיני ה'. "והמן כזרע גד", אומר רש"י, עשב ששמו גד. חז"ל אומרים "גד" לשון "מגיד", שהמן היה מגיד ומגלה מי הוא צדיק, ומי ח"ו לא, שאם המן היה מגיע עד לפתחו, היו כולם יודעים שהוא צדיק. ויש אומרים, ש"גד" הוא שבט גד, שהיו חובבי מן ביותר, ולא רצו לאכול בשר, ובגלל זה היו להם הרבה בהמות, ולכן אמרו למשה שהם רוצים את נחלתם בעבר-הירדן, ששם יש הרבה עשב.

ד"ת לעילוי נשמת הסבתא היקרה בנשים

מרת פורטונה כהן בת רבקה ז"ל

בלב"ע כ"א בסיון התשנ"ד תנצב"ה

הליכות מלכי

בבישה בשבת

מליחת צנון, בצל ושום

מלבד האיסור לכבוש כבשים בשבת, אסרו רבותינו לעשות דבר שנראה ככבישת כבשים בשבת. ולכן אסור למלוח בשבת כמה חתיכות של צנון או שום או בצל יחד, כיון שיש רגילות לכובשן במלח, והמליחה מחלישה את כח החריפות שלהן. אבל מותר לטבל במלח חתיכה אחת של בצל, ולאכלה מיד, שניכר שאינו עושה כן כדי לכבושה, אלא לאכילה בלבד.

מליחת סלאט ירקות

ומכאן למד רב אחד ז"ל, שאסור למלוח בשבת סלאט שיש בתוכו עגבניות, משום שהרי זה דומה לכובש כבשים, שאסור בשבת. והביא שכן פסק בספר כף החיים (סימן שכא סקי"ט).

אולם האמת שמן הדין יש להקל בזה, משום שהעגבניות שבסלאט, אין רגילות כלל וכלל לכובשן, וניכרים הדברים, שהמלוח את העגבניות אינו עושה כן כדי לכבוש אותן, אלא כדי לתת בהם טעם טוב. ואף לדברי המחמירים בזה, אם אחרי שמפזר מלח על גבי הסלאט, שופך עליהן מיץ לימון או שמן, המחלישים את כח המלח, אין בדבר איסור לכל הדעות.

וכתב מרן רבנו שליט"א, (בספרו חזון עובדיה ח"ד עמוד תנז), שהמחמירים לעשות כן, לשפוך שמן או מיץ לימון על המלוח, תבא עליהם ברכת טוב. אולם מעיקר הדין יש להקל בזה, כמבואר. ואפילו כשמעורב בסלאט מלפפונים, שהדרך לכובשן, גם כן מותר לעשות כן, מכמה וכמה טעמים.

פיזור סוכר על גבי פירות

עוד נחלקו גדולי דורינו, אם מותר לפזר בשבת סוכר על גבי תותים ושאר פירות, כאשר ידוע שהסוכר גורם לשינוי בפירות, כעין כבישה. ובפרט שכיום נוהגים לכבוש פירות בסוכר בקופסאות שימורים. ואם כן לכאורה יש מקום לדון ולהחמיר בזה.

אך להלכה כתב מרן רבנו שליט"א (שם, עמוד תנז), שהדבר מותר, (כל שעושה כן על מנת לאכול ביום השבת עצמו), משום שמליחה בסוכר אינה נחשבת "מליחה" כלל. ואף לענין דין מליחת הבשר, כדי להוציא ממנו את הדם, אין תועלת כלל במליחה על ידי סוכר. נמצא אם כן שאין דמיון כלל בין כבישה במלח לכבישה בסוכר. וכן מביאים להתיר בשם הגר"צ אבא שאול זי"ע (בשו"ת אור לציון ח"ב עמוד רמז).

לכן לסיכום: אסור למלוח ירקות שדרך לכבוש אותן בשבת. כגון, שומים, בצלים וכדומה, אבל מותר למלוח כל חתיכה בנפרד, ולאכלה מיד.

ומותר לפזר מלח על גבי סלאט של עגבניות. והמחמירים לשפוך אחר כך שמן או מיץ לימון על הסלאט, תבא עליהם ברכת טוב.

מותר לפזר סוכר על גבי תותים, כל שכוונתו לאכלם ביום השבת עצמו. (כדי שלא יהיה כמכין משבת לחול).

קומי אורי- סיפור לשבת

מצבה הכלכלי הירוד של הישיבה בבראנוביץ החמיר והלך מיום ליום. הגיע המצב לידי כך שמנהלי הישיבה התקשו לספק ארוחה בסיסית לתלמידים. ראש הישיבה, הגאון רבי אלחנן וסרמן, החליט לצאת ולהתדפק על פתחי נדיבים למצותם במצוות החזקת התורה ולהציל את הישיבה מקריסה.

תחילה פנה הגאון לבתו של תומך הישיבות הנודע, מר דיוויס, שהתגורר במינסק השכנה. שמו של מר דיוויס נישא בפי כול כאיש חסד, נדיב-לב, פטרונן של הישיבות בליטא. מכל קצות הארץ נהרו אליו גבאי-צדקה ומנהלי מוסדות תורה. את כולם קיבל בסבר פנים יפות והעניק להם תרומה הגונה.

זה היה יום סגרירי, קר ומושלג. הדרך היתה בוציית וקשה למעבר. רבי אלחנן לא שם לבו לקשיי הדרך. עולה של תורה - עול החזקת ישיבתו - על כתפיו. הולך הוא ורגליו מבוססות בבון ובשלג.

בהגיעו סמוך לבית הנדיב, עצר לרגע מלכת והביט על עצמו. או-אז הבחין בבון ובשלג שטיפנו את נעליו, מכנסיו ומעילו. כיצד אוכל להיכנס כך לביתו המפואר של הגביר הגדול?! הרזה בלב נחמץ. הרי כשאכנס פנימה אטנף את השטיחים והרהיטים הנאים!

בתוך כך נזכר, כי בפעם האחרונה שביקר בביתו של מר דיוויס, הבחין בכניסה נוספת מצד אחר של הבית. "אכנס אפוא משם" החליט. ובשעה שנקש רבי אלחנן על דלת הכניסה הצדדית, שהו שתי בנותיו של מר דיוויס במטבח הבית וסעדו את ליבן. כששמעו את הנקישות, היו בטוחות כי הנה בא מוכר הביצים או מחלק החלב, שרגילים היו להיכנס מדלת זו.

אך כשנפתחה הדלת, גילו הבנות לתדהמתן את ראש הישיבה בכבודו ובעצמו. מיהרו השתיים בשמחה לקרוא לאביהן: "אבא, אבא, ראש הישיבה רבי אלחנן וסרמן הגיע".

"רבי אלחנן" שאל האב, מופתע. "לא ראיתיו נכנס".

ממתין הוא על מפתן הדלת הצדדית, בפתח המטבח" השיבו הבנות.

מר דיוויס נכנס למטבח, ראה את רבי אלחנן עומד בפתח ולא נכנס. בתוך כך פתח רבי אלחנן בדברי התנצלות על הבון שהביא בנעליו והסביר בכך מדוע הופיע מהכניסה הצדדית.

לפתע פרץ מר דיוויס בבכי. הוא בוכה ובוכה, מתקשה להוציא מפיו כמה מילים. "מה עשית לי רבי!", ייבב.

רבי אלחנן מביט בו, נבון ומשתאה, מנסה להבין על מה בוכה הנדיב הנודע. והעשיר מוסיף לבכות ושואל בגרון חנוק: "רבי, מה חטאי ומה פשעי, מדוע הרבי נוהג עמי כך, הרב מקלקל לי את חינוך בנותי, הבנות שלי רואות כל היום רק כסף ועוד כסף, סוחרים יוצאים ובאים, מוכרים וקונים. ואני חרד מאוד, שמא בבוא היום לא ירצו להינשא לבני-תורה. אך בזאת נחמתי, הן יודעות שהתורה יקרה בעיניי יותר מכסף. הן רואות שכאשר מגיע זמן השיעור הקבוע, אני עוזב הכול והולך ללמוד, גם אם יהיה הבית מלא סוחרים. הלימוד אצלי הוא קודש-קודשים. וכעת, מה עשה ראש-הישיבה? במקום להיכנס בדלת הראשית, קרא לי לבוא למטבח. בכך הראה לבנות כי אי-אפשר להיכנס עם בון ושלג מהדלת הראשית. איה כבוד התורה? הלוא מעתה יחשבו שהשטיחים שלי חשובים יותר מהתורה ומכבוד לומדיה!" שוב מילאו הדמעות את עיניו.

"הבנתי", אמר לו הרב אלחנן. ובכן מה רצונך ממני עכשיו?"

אבקש מכב' הרב טובה. 'בוא-נא עמי עכשיו מסביב וניכנס יחדיו מהדלת הראשית. 'דרך הרב על השטיחים ויישב על הספות. שיתלכלכו וייטפנו. יראו בנותי וייכנסו בלפן, שהתורה וראש הישיבה חשובים פי כמה וכמה מהשטיחים ומספות הקטיפה".

לרבי אלחנן לא הייתה ברירה אלא לצייט לבקשת בעל-הבית. הם יצאו החוצה, הקיפו את הבית ושבנו ונכנסו פנימה מהכניסה הראשית. נעליו של רבי אלחנן אכן טיפנו כהוגן את השטיחים המפוארים ומכנסיו הכתימו את ספות הקטיפה. לימים, כשסיפר זאת רבי אלחנן וסרמן, הוסיף ואמר: בזכות חינוך זה שנתן מר דיוויס לבנותיו, זכה לשני חתנים תלמידי חכמים". כשפרצה המהפכה הקומוניסטית ניטל ממר דיוויס כל רכושו, עד שנעשה עני מרוד ממש. הוא היה אומר: "מכל עושרי לא נשאר לי שום דבר חוץ משני היהלומים - שני חתני".

ד"ת לע"נ הגה"צ רבי שמעון גבאי בן רחל, הגה"ק רבי נסים פרץ בן סוליקה זצ"ל

לע"נ ר' מרדכי ניזרי בן סוליקה ז"ל

נתרם על ידי המשפחה